

**Загальна характеристика типових схем учинення злочинів,
пов'язаних з нецільовим використанням бюджетних коштів, здійсненням
видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених
бюджетних призначень або з їх перевищенням**

Якимчук Богдан Володимирович, науковий співробітник науково-дослідної лабораторії проблем правового забезпечення діяльності ОВС Державного науково-дослідного інституту (ДНДІ) МВС України

В сучасних умовах стрімкого розвитку демократичних процесів в Україні, можна прослідкувати тенденцію до адаптації вітчизняного законодавства до європейських стандартів. Відповідна тенденція також спостерігається щодо законодавчого регулювання і захисту правовідносин, пов'язаних із використанням бюджетних коштів. Зокрема, аналіз ситуації, яка склалася в Україні, свідчить про те, що докорінні зміни характеру економічних відносин, за умов не завжди послідовного реформування законодавства, зумовили низку проблем у господарських правовідносинах, що, у свою чергу, спричинило поширення економічної злочинності.

Зупинимо увагу на типових схемах нецільового використання бюджетних коштів. Так, серед найпоширеніших схем можна назвати такі:

1) фінансування за рахунок бюджетних коштів тих видатків, які не передбачені видатковими статтями затвердженого бюджету (наприклад, спрямування бюджетних коштів на придбання різноманітних активів - валюти, цінностей, іншого майна з метою отримання прибутків та (або) подальшого продажу, здійснення за рахунок бюджетних коштів внесків до статутних фондів господарських товариств або надання благодійної допомоги);

2) використання бюджетних коштів, що мали цільове спрямування, з іншою метою, тобто фінансування одних видатків за рахунок інших статей видатків (наприклад, фінансування виробництва за рахунок коштів, призначених для виплати заробітної плати; використання на утримання державних органів коштів, виділених для фінансування заходів у сфері освіти; витрачання бюджетних коштів, виділених для усунення аварії на шахті та надання допомоги сім'ям загиблих, на погашення банківських кредитних заборгованостей виплати заробітної плати) [1, с.626; 2, с.697-698].

3) Можна також назвати фінансування за рахунок бюджетних коштів видатків, загалом не передбачених видатковими статтями затвердженого бюджету, або ж фінансування одних видаткових статей за рахунок інших.

4) Нецільовим використанням бюджетних коштів має також визнаватися направлення бюджетних коштів на банківські депозити; придбання різноманітних активів (валюти, цінних паперів, іншого майна) з метою отримання прибутків та/або подальшого продажу; здійснення за рахунок бюджетних коштів внесків у статутний фонд іншої юридичної особи чи надання їй благодійної допомоги, використання коштів, що мали цільове

спрямування, з іншою метою; витрачання бюджетних коштів за відсутності первинних документів, які підтверджують здійснення господарських операцій; витрачання бюджетних коштів понад установлені нормативи, у разі коли такі види витрачання не дозволені нормативно-правовими актами або не обумовлені окремо при виділенні коштів, тощо [3,с.438].

Із схемами нецільового використання бюджетних коштів тісно пов'язані види такого нецільового використання. Так, В. В.Кулаков, В. В. Лень [4, с.61-62], С. С. Мірошніченко, В. М. Руфанов, проаналізувавши нормативно-правову базу, виділяють такі види нецільового використання бюджетних коштів:

1) здійснення з місцевого бюджету видатків, які мають проводитися з іншого бюджету;

2) несвоєчасне зарахування сільськогосподарськими виробниками на окремий рахунок залишку податкових зобов'язань (різниця між сумою ПДВ, одержаною сільськогосподарськими товаровиробниками від покупців, та сумою ПДВ, сплаченою ними постачальникам);

3) витрачання коштів, виділених на фінансування капітального будівництва для проведення всіх видів ремонтних робіт; фінансування випуску та закупівлі промислової продукції, проведення випробувань і сертифікації; реалізація заходів, пов'язаних із закупівлею сільськогосподарської техніки;

4) витрачання бюджетних коштів за кодами економічної класифікації видатків, що не відповідають змісту проведеної операції;

5) витрачання бюджетних коштів за відсутності підтверджувальних документів, які б визначали їх цільове спрямування;

6) фінансування витрат, не передбачених у законі про державний бюджет чи рішенні про місцевий бюджет (у тому числі надання позичок і кредитів юридичним та фізичним особам) (ч. 4 ст. 16 БК України) [5];

7) перевищення касових видатків над затвердженими Асигнуваннями [4, с. 61-62].

8) використання всупереч цільовому призначенню частини виділеної суми, яка мала чітко визначену мету;

9) використання бюджетних коштів усупереч кошторису та плану закупівель;

10) використання бюджетних коштів, наданих як цільову, безповоротну фінансову допомогу, усупереч їх цільовому призначенню [4, с. 62-63].

Отже, злочини, пов'язані з нецільовим використанням бюджетних коштів, характеризуються досить широким розмаїттям типових схем їх учинення а також видів нецільового використання бюджетних коштів. Такий широкий їх перелік зумовлює наявність ускладнень при їх розкритті і розслідуванні. Крім того, цим обумовлюються інші елементи криміналістичної характеристики цього злочину, - зокрема, особа злочинця, типові сліди, предмет злочинного посягання. Саме тому, з урахуванням відомостей про спосіб учинення злочинів, пов'язаних з нецільовим

використанням бюджетних коштів, у подальшому перспективним вбачається дослідження особи злочинця а також типових слідів злочинної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. - [9-те вид., переробл. та допов.]. - К. : Юридична думка, 2012. - 1316 с.
2. Дудоров О. О. Вибрані праці з кримінального права / Дудоров О. О. - Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2010. - 952 с.
3. Теліпко В. Е. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / [Теліпко В. Е., Овчаренко А. С., Панасюк С. А.]; за заг. ред. М. Я. Азарова. - К. : Центр навч. л-ри, 2010. - 480 с.
4. Запобігання злочинам, пов'язаним з незаконним використанням бюджетних коштів наук. - практ. посіб. / [Кулаков В. В., Ленъ В. В., Мірошніченко С. С. та ін., - Запоріжжя : Дніпровський металург, 2011. - 289 с.
5. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 08.07.2010 № 2456¹ / Верховна Рада України. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>